

18 134

DEO DUCE
MEDITATIO S. EPISTOLÆ
DOMINICA V.
POST PASCHA.
SIVE

VOCEM JUCUNDITATIS
Additis S. Patrum dictis, Quæstio-

numq; aliquot decisione, ad uberiorem textūs cum o-
pus est, explicationem, & Heterodoxorum refutationem.

Q U A M

In Regia Aboensi Academia,

P R A E S I D E,

DN. AESCHILLO PETRAE O.S.S.
Theologiæ Doctore & Episcopo Aboensi,

Examini subjicit in Auditorio Majori horis solitūs

Ad diem 13 Decemb: Ann: 1655

HENRICUS JOHANNIS TOMMOELIUS

Luvia - Finlandus,

Lyra in hunc locum.

*Qui proponit, in animo suo, considerare inscripturis quasi in speculo: vul-
tum naturæ, qualiter homo sit natus: quam fragilis: vel quid futurus,
quam brevis oevi, in quantis miserijs positus. Compunctionem magnam
& voluntatem pænitendi contraxit: & statim aliquā tentatione sedu-
ctus, oliviscitur compunctionis: & ad peccata redit.*

Augustinus contra Admantium:

*Differentia Legis & Evangelij timor & amor: timor autem respicit
conditionem servilem, amor autem liberam.*

A B O È

Exculfa à PETRO Hansen/ Acad. Typogr.

S. & R. M. tis Servitotibus fidelissimis,
Illustrissimis Generosissimis Magnificentissimisq;
Heroibus ac Dominis

Dn. GUSTAVO Bielke/ Libe-
ro Baroni in Kärpo/ Domino in Frösövsk/ Åkree/ Linstadh
& Villnåås Senatori Regni Sveo - Gothic i ampli-
ssimo, Regij Parlamenti Holmensis Assessori æquissimo

Dn. STENONI Bielke/ liberoBa-
roni in Kärpo/ Domino in Tånga/ Grååsöön & Ged-
daholm &c; Assessori in collegio Ammiralitatis
laudatissimo

Patronis, Mæcenatibus & Dominis suis gratosissimis, salutem
& benedictionem Divinam ex animo precatur.

Quartus amor Musæ, generosis cordibus hæret,
Barones, vestris, non mea vena capit.

Sis testis Svecus, sis testis Finnica turba,

Et quisquis rectè Gothica sceptra colie.

Is titulum vestrum fecit me tradere carthæ.

Versus, quem Naso doctor amoris ait:

Scinduntur vestes gemma franguntur & aurum,

Carmina quam tribunt fama perennis erit,

Album in vestrorum famulùm me scribite quæso,

Oro quod audax, parcite semidei,

Mites Barones, per longam vivite vitam,

Ceu vireant vestra, ac, stemmata, palma viret,

V. arum G. tam

Donec mihi vita manebit Paratissimus
humilimusq; clientulus.

Henricus Tommælius Respondens,

M E D I T A T I O : S . E P I S T O L Æ
D O M I N I C Æ V . P O S T P A S C H A ,

In Sanctæ & summe Laudandæ Trinitatis, Patris, filii
& Spiritus Sancti nomine.

Vox dicentis, clama, Et dixi. quid clama-
bo? omnis caro fœnum, Et omnis glo-
ria ejus quasi flos agri. Exsiccatum
est fœnum Et flos, quia Spiritus Domi-
ni sufflavit in eo. Verè fœnum est populus, exsicca-
tum est fœnum Et cecidit flos: verbum autem Domi-
ni nostri manet in æternum. Super montem excel-
sum ascende tu, qui evangelizas Zion; exalta in forti-
tudine vocem tuam, qui evangelizas Jerusalem, ex-
alta, noli timere. Dic civitatibus Judæ, eccè Deus
noster, eccè Dominus Deus in fortitudine veniet, Et
brachium ejus dominabitur: eccè merces ejus cum eo,
Et opus illius coram illo. Sicut pastor gregem suum
pascet: in brachio suo congregabit agnos, Et in sinu
suo levabit, fœnas ipse portabit. *Esa: 40, v, 6, 7, 8, 9,*
10, 11. Quibus verbis Propheta Esajas dicit se audisse
vocem dicendem: concionare, qui mox audivit aliam
vocem dicentem: Quid prædicabo? cui responsum: o-
mnis caro fœnum & omnis gloria ejus sicut flos agri, fœ-
num exarescit, flos flaccescit, quia spiritus Dei spiravit
in illum, populus est fœnum, fœnum exarescit, flos flac-
cessit, sed verbum Dei manet in æternum. Postea au-
dixit Propheta, vocem factam ad Zionem, ascendendum

esse in montem excelsum, elevandum vocem potentē & sine timore, dicendum civitatibus Iudea: ecce hic est Deus noster, Dominus Deus omnipotens, & brachium ejus dominabitur. Ecce ego ipsis non absq; fructu: ego illis bonus pastor, ducturus oves ad pastum, congregaturus agnos in sinum. Vult enim Deus ostendere his verbis, diligenter prædicandum verbum Dei, tam legem quam Evangelium. Admonendi homines per legem de suā infidelitate, erigendi vicissim per Evangelium, quoniam habemus illum, qui nos confortat JESUM Christum, ut lex nequeat nos damnare, quis enim accusabit electos Dei? Si filius nos liberavit verè liberi sumus. Hoc verbum Dei, ut sedulò prædicandum, ita etiam serio audiendum, meditandum & custodiendum. Beati qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud. Simus oves audientes vocem ejus, quam obedientiam nostram etiam declarabimus per externam conversationem piam & verbo Dei consentientem. Hujus rei admonemur etiam in textu nunc explicando.

Oremus etiam Deum ut hanc Epistolam ita meditari queamus, ut cedat in nominis Divini gloriam, nobis in augmentum & incrementum doctrinæ & honorum operum, in spem & fiduciam, & tandem in aeternam beatitudinem, dicamus igitur Pater noster &c.

TEXTUS Jac. i. v. 22, ad finem capitinis.

Estote autem factores sermonis, & non auditores solum fallentes vosmetipso, Quoniam si quis audiat sermonem, nec cum factis exprimit, hic similis est viro consideranti faciem nativitatis sue in speculo, consideravit enim seipsum & abiit & continuo oblitus est.

est qualis esset, At qui perspexerit in lege perfectæ libertatis & permanserit in eâ, hic cum non sit obli-
viosus auditor, sed effector operis, beatus in facto suo e-
rit. Si quis videtur religiosus esse inter vos, qui non
frænat lingvam suam, sed aberrare sinit cor suum, hu-
jus vana est religio. Religio pura & immaculata a-
pud Deum & patrem, hæc est, invisere orphanos &
viduas in afflictione suâ, immaculatum seipsum serua-
re à mundo.

PLacuit Ecclesiæ doctoribus etiam hujus Do-
minica Epistolam desumere ex S. Jacobo, & quidem
ex illius primo capite, undè præcedentis dominice Epi-
stolam habuimus, in quâ uti patet, S. Jacobus loquitur
de verbi Dei auditu; monens ut recipient verbum cum
mansuetudine, quod in eis est plantatum, idem eos posse
salvos facere, quod verbum prius vocavit verbum veri-
tatis, per quod Deus homines regenerat, juxta suam vo-
luntatem. ut simus primitiæ creaturarum ejus. Jam in
hoc textu persistit A postolus in instituendâ & inchoandâ
admonitione ad audiendum verbum Dei sedulò & seriò,
operamq; dandam ait, ne simus tantum auditores verbi,
sed etiam factores, id quod faciendum eis præscribit, ne
si nus tantum auditores, sic quis seipsum deciperet, o-
stendit necessitudinem non saltem audiendi; sed etiam
faciendi verbum, à similitudine quadam hominis com-
templantis se in speculo, depræhendentisq; maculam a-
liquam in facie, & non mox eluentis illam, atq; disce-
dentis & obliviscientis qualis in speculo visus, quoniam
aliquid haberet corrigendum; Hic inquit S. Jacobus, ni-

hil præstat contemplatione in speculo, A st. inquit, qui se
in speculo illo perfecto, verbo Dei, scilicet libertatis
lege perfectâ & facit juxta illum sive manet in illâ,
non existens oblivious auditor, sed factor, hic salvabitur
opere suo. Deinde loquitur Apostolus in hoc textu
de lingvæ moderatione, docetq; vanum esse Deum cole-
re, & non refrænare & moderari suam linguam. Hunc
vero dicit esse cultum Deo placentem, purum ac imma-
culatum visere orphantos ac viduas in suâ afflictione, &
servare se mundum ab hoc mundo. Admonemur ter-
tij præcepti, audiendum verbum Dei seriò & sedulò.
Admonemur etiam præcepti secundi & octavi, ut rectè
utamur lingvâ nostrâ ad Dei gloriam & proximi emolu-
mentum. Excitemur etiam ad Orandum: Sanctifice-
tur nomen tuum, adveniat regnum tuum.

P A R T E S.

- z. De verbi Dei vero & serio & Deo placente audiu.
z. De veri & serij auditus verbi Dei fructu & effetu,

Atq; hæ sunt istæ partes, quas bac vice brevitèr, &
simpliciter tractare constituimus. Omnipotens & aeternus
Deus, pater noster cœlestis dilectissimus nobis omnibus benedicat,
cunctag utiliter & fructuose cedere faciat.

P R I M A P A R S,

In quâ meditamur:

I. Apostolicam admonitionem, ad faciendum quod audiunt auditores verbi. Estote, inquit S. Jacobus factores verbi, non modo auditores. Non putavit S. Apostolus sufficere hortari auditores, ut

res, ut reciperent sermonem & verbum Dei cum manus
suetudine, non dubitandum quin per illud salvarentur;
sed addit etiam huic adhortationi, ut duo haec praestent:
audiant verbum Dei & faciant juxta illud; non dicant
saltem se facturos, sed & revera faciant, & opere ostendan-
t se audivisse, sic faciendum & sic fecisse se declarant.

L. C. Non solum in doctrina & informati-
one laborandum verbi divini ministro, ut discant aliquid
ex verbo Dei, sed potissimum opera danda ut incitentur
ad faciendum quod discunt, docebuntque sinceri præ-
dicatores verbi, auditores suos legem Dei, decem
præcepta, quod non sint habendi dij alieni, nomine Dei
non usurpandum vanè. Sabbathum esse Sanctificandum
sed etiam monendi sunt ad faciendum. Ita Deus jubet
Mosen dicente filiis Israhel. Deut. 6: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13.
Simus etiam factores verbi quod in Evangelio proponi-
tur, credendum Evangelio, credendum in Jesum Christum,
credendum quod Deus sic dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum
non pereat, sed habeat vitam aeternam. Qui vero cre-
diderit & baptizatus fuerit, salvis erit, Pœnitentia a-
genda, dolendum de peccatis, tundendum pectus cum
publicano ac dicendum: Deus esto propitius mihi pecca-
tori, confidendum Deo quod bonus, misericors, longa-
nimis vid: Exod. 34: v. 6, 7. credendum huic promissi-
oni: vivo ego dicit Dominus: nolo mortem peccatoris,
sed ut convertatur ac vivat Ezech: 33, Credendum Chri-
sto ad se invitanti Mati: 11, v. 27, venite ad me omnes qui
onera teneatis & laboratis, ego reficiam vos, credendum
verbis Christi, Lue. 15 v. 7. Gaudium erit in cœlo super
uno peccatore resipidente, magis quam super nonagin-
ta novem justis, qui non indigent pœnitentiā. Non
enim

enim veni ad vocandum justos, sed peccatores ad pœnitentiam, vide Matt: 9, v. 9. usq; ad 14. Bona etiam opera Evangelium non improbat, sed approbat, ut fructus veræ fidei in Christum, non vero necessaria esse ad salutem æternam; dicit Christus in Evangelio, luceat lux vestra coram hominibus, ut videant vestra bona opera & glorificetur Pater vester eœclesia Matt: 5. Et Matt, 25, recentet Christus catalogum bonorum operum ex Christianâ charitate proficiscentium, ut testimonia fidei salvandorum, non autem causas vitæ æternæ. Nam donum Dei est vita æterna non ex operibus'.

L. C. 2. Auditores non spernant salutares admonitiones & adhortationes suorum doctorum, licet noverint quid faciendum, licet noverint vivendum esse juxta verbum Dei, non dicent: dum admonentur: hoc prius scivi, sed ut jubet Apostolus, hic eorum sermo adhortationis recipiendus est cum mansuetudine. Docet ministros verbi Sanctus Aopstolus, quod debeant admonere suos auditores, Viros & mulieres. 1. Tim: 2: v. 8, 9, 10, 11, cap. 6, v. 3, 4, 5, 6, ad 12, cap. 12. v. 17, 18, ut & 2 Tim, 4, v. 1, 2, 3, 4, 5, Exemplum contemptæ adhortationis & ejus poena Jer: 18, v. 1. seq. per totum caput, vide v. 7, 8, 9, 10, 11, 12, 17, 18. Contra hos orat Jeremias v, 19, 20, 21, 22, 23.

H. Periculum negligentiae
feciendi illud, quod audiamus nobis faciendum præcipi & mandari. Facite inquit S. Jacobus verbum quod auditis, alias decipitis vos ipsos. Non prodest, vult S. Jacobus dicere, audire verbum & non facere juxta illud, servandum est verbum Dei, ut docet Christus Joh:

14. Qui

14. Qui diligit me, inquit, sermonem meum servabit,
non audiendo, sed etiam faciendo. Et qui me, inquit
non diligit, non servat sermonem meum. Quæsiverat
quidam discipulorum Christi Judas videlicet, Thadœus,
an Christus vellet se manifestare mundo? videndum se
præbere omnibus an saltem Judœis? ibi respondet Chri-
stus, quod omnibus se manifestatus sit, non visibili suâ
persentiâ, quæ post ejus ascensionem in cœlos, nemini
contigit ordinario modo ante extremum diem, quo
venturus est in nubibus cœli, omnibus conspicuus, bo-
nis & malis cum magnâ majestate, cum omnibus suis
Angelis ad judicandum vivos & mortuos. Interim
juxta promissionem suam adest nobis omnibus diebus
ad finem seculi, sed invisibiliter modo. Dicit a. Christus
velle manifestare se per prædicationem verbi sui, & per
hoc efficere cooperante Spiritu Sancto, ut suscipientes
verbum ejus, diligent Christum & in eum credant, pro
suo salvatore agnoscant, æquè ac illi qui viderunt ipsum
oculis corporeis. Beatos quidem prædicat illos, qui i-
psum viderunt & ejus miracula spectarunt. Intelligit
v. Christus quandam mundanam beatitudinem & felici-
tatem, nam non omnes videntes Christum, & ideo ba-
ati vitam æternam consecuturi sunt; sed quia vident
Christum fide suscipientes verbum ejus, illi verè salvi felis
& beati sunt. Beati, inquit Christus, qui non vident &
tamen credunt. Est quidem mirabile & magnum my-
sterium, quod Christus justificatus in Spiritu, visus ab An-
gelis, prædicatus gentibus, creditus in mundo, assum-
ptus in gloriam, i. Tim. 3: v. 16. Deinde apparet necessitas
illa audiendi verbum Christi, nec non illud servandi, si
quidem aliud medium & modum salutis acquirendæ,
non habemus. Quod si hoc neglexerimus & non ser-

vaverimus, non diligimur a Christo, non amabit nos Pater, non veniet ad nos Christus, non Pater faciet apud nos mansionem.

L, C. Siquidem tam necessarium servare verbum Dei, & facere juxta illud, & tam periculose, si non servaverimus verbum Dei, faciendo illud, abiiciemur a Christo, parspicuum est, quanto perè conandum, ut servemus illud, simus non modò auditores, sed etiam factores verbi. Commandantur Rechabitæ, quod servaverint strictè verbum patris sui, quo prohibuit eis vinum, vituperantur Judœi, qui verbum Dei non servant, Jer:35. v. 5. sequent: ad finem capit. Sanctus Paulus Gal. 3. v. 15, nemo contemnit testamentum hominis cum comprobatum est, non apponit ei quicquam, vult inferre, multo minus Dei testamentum de mittendo suo filio in carnē ex semine Abrahami sumendā & quod omnes credentes in eum hebeant vitam æternam. Hoc non solum audiendum; sed etiam firmiter credendum. Orandus vero Deus, ut per Spiritum Sanctum suggestus nobis quod credamus verbo Dei, efficaciam ad operandum & confirmandum in nobis fidem. Qui vero non credit condemnabitur, fides vero ex auditu, Rom. 10, v. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.

III. Adhortationis Apostolicæ per similitudinem ductæ rationem. Declarat Apostolus, quod dixit de periculo noui servi verbi auditi, sed neglecti & abjecti. Quod auditor & non factor verbi, seipsum decipiatur & defraudet fructum verbi, Similitudinem vero desumit a contemplatibus se in speculo, & depræhensionibus

dentibus aliquam corribilem deformitatem, vel
in vestibus, vel in corpore, & non emendant non
corrigunt, Quod sic frustra speculum sibi com-
paraverint, usum ejus non curantes. Est quidem
incommode, non ita magnum negligentiores
in corporis cultu esse, nam frustra fecit sumptus
in speculo emendo & tempus quo se contempla-
platus est non recte collocat intermittens etiam
negotia quae interea essent curanda & expedienda:
at in contemplatione legis divinæ, & legis liber-
tatis Evangelicæ, non ita leve est damnum, esse os-
tiosum & incuriosum contemplatorem, Sicut n.
est magnum commodum, omni studio invigilare
huic legi, se in illâ contamplari, videre in illâ suam
miseriam & Dei misericordiam per Christum præ-
statim & sibi fide hoc beneficium applicare. Sic
enim talis contemplator, & factor salvatur, S. Ja-
cobus dicit eum per opus suum salvari talem con-
templatorem & factorem, non quod opus fidei,
vel fides, ut est opus aliquid, salvat nos; sed est
tam necessarium organon, ad sibi applicandum
redemptoris beneficium, sicuti dicit Christus Ioh:
3, Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum uni-
genitum daret ut omnis qui credit in eum non pe-
rebeat habeat vitam æternam, Qui non credit in
eum, jam judicatus est, quia non credit in no-
men unigeniti Filij Dei.

L. C. 1. Similitudine uti in concionibus, coram
rudi populo, non solum Christo usitatum, de quo vatici-
nia extabant, quod in parabolis aperturus os suum, ps:
78, v. 2, 3 & Matt. 13, plures ejus parabolæ recensem-
tur; sed etiam Apostolis, quorum scripta etiam hoc o-
stendunt. Ergo adhibere licet similitudines, quæ ad de-
clarationem faciunt mysteriorum Dei, quorum dispen-
satores sint sinceri Dei ministri, proferentes ex prom-
ptuario suo vetera & nova.

L. C. 2: Speculorum natura consistit in repræ-
sentando eo quod objicitur & opponitur speculo colore,
& alijs qualitatibus. Doctrinam continet, ea præbet
ut Apostolus explicat hoc loco, de verbi Dei perspicui-
tate & claritate, quod in omnibus, quæ ad nostram sa-
lutem spectant, sit clarissimum & lucidissimum. Quod
etiam commendatur Psal. 198, v. 9. Seqaent; ad 15,
Psal. 219, v. 105, 106, 107, 108, 109, 210, 211, 212. Eo
modo commendat etiam S. Petrus Scripturam Sacram
2, Pet: 1. v. 15 sequent: ad finem capit. 4

L. C. 3. Speculum repræsentat & judicat n̄ eos
maculas & rugas faciei, ita verbum Dei ostendit pec-
cata nostra, ponens illa nobis ob oculos, ut canit Psal. 90
v. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Ideoq; verbum Dei docet
nos humilitatem, ostendens nostram labem, vitæ nos-
stræ deformitatem & errores, modo in excessu, modo

inde-

in defectu. Docet etiam nos quomodo sanguine Christia peccatis nostris emundamur, i. Job: 5, i Job. 2. v. 7. Ephe. 2, per totum caput, vide v. 1. seq. ad 21. Eph. 5, v. 25, 26, 27. Itaq; sicut speculis utimur addepræhendendos corporis nostri n̄evos, exorbitationes & transgressiones nostras. Qui sibi videtur ex speculi representatione formosus non confidat formæ & pulchritudini, non inde superbiat, forma fragile bonum quæ leví momento amittitur, si deformis appareas, age Deo gratias, pro corpore tibi concessò & morum pulchritudine stude.

SECUNDA PAR S.

In parte priori consideravimus, qualis debeat esse verbi Dei auditor. In hac secundâ parte, quis erit fructus tam serij & seduli verbi Dei auditus.

In quâ meditamus:

I. Effectum serij & seduli auditus verbi Dei. Qui serio & sedulò audit verbum Dei, custodit servat & illud recte meditatur ille Deo servit, non Diabalo vel mommonæ & ditijs, & quidem non ad oculum servit, ut multi faciunt, qui volunt videri, quod placeant Deo, appropinquantes Deo lebijs suis, cor vero procul est, Matt. 15; Quales fuerunt Pharisœi qui licet à Christo taxantur, v. 1. seq. ad 10.

L. C. *Si velimus, ut decet & oportet, Deo res
etè servire, Deum colere, utiq̄ verbum Dei consulendū, indē etiam discernemus medium Deum colendi, &
faciendi quæ Deo sunt placentia. Salomon beatos ap-
pellat eos, qui hanc sibi compararunt sapientiam, Prov.
3, v. 13, seqq. ad 19.*

**II. Fructum recte auditī &
servati verbi.** *Is est lingvæ moderatio qualis
lingvæ moderatio describitur Iac: 3, v. 1. seq. ad 13.*

L. C. *Timeamus itaq; Deum verbum ejus
sedulò audientes & servantes meditantesq; ut quis novit
lingvam suam moderari, silere cum silentium, loqui cum
loquendum, tacere & non eliminare tacenda. Quæ mo-
deratio lingvæ, magna est sapientia. Pro hoc orat eti-
am Syrac, cap. 23, v. 32, 1, 2, 3, & David Psal. 51, v. 12, 13, 14,
15, 16, 17. Tam vero necessariam dicit S. Jacobus lin-
gvæ moderationem, ut aliis frustaneus sit cultus, quo
Deo servire cupimus. Quæ enim designat lingua, ma-
la & incommoda adversus proximum, exprimit Syrac.
cap. 28: x. 15. usq; ad finem capitis.*

**III. Tertium fructum auditus
verbi Dei seduli & Serij.** *Purus & immaculatus
Dei cultus, cuius inter alia haec sunt effecta, quæ enumera-
rat Apostolus, visitare orphanos viduasque in suā tribu-
latione & hunc mudiū non magni facere. Docet
nos verbum Dei habendum esse curam orphanorum,
Deus*

Deus enim ipse vocat se Patrem orphanorum, Psal: 10:14
Dicitur Pater orphanorum & judex viduarum v, 68, v
5, 6, 7, Exod. 22, Jer: 5 & cap. 22, Prohibet Deus injuri-
am inferre orphanis & viduabus, contristari illos, vult
ut consolemur illos, sive ut S. Iacobus hic loquitur visi-
temus eos in afflictionibus suis.

L. C. Orphanorum cura & viduarum no-
bis commendatur. Legamus assiduè & audiamus ver-
bum Dei, præcipiens nobis illorum curam, interim nos
in hoc speculo discemus opem ferendum omnibus miser-
ris, maximè qui sunt fratres in fide. Hoc docet ver-
bum Dei, per hoc etiam operatione Spiritus Sancti ex-
citabimur, ad commiserationem erga orphanos & vi-
duas; ne simus sicut durus ille & iniquus judex, qui diu di-
stulit judicare, inter viduam illam & adversarium ejus,
fatetur se non revereri Deum, & homines, Luc: 18. Beati
misericordes, quoniam misericordiam consequentur.
Frangite panem esurienti, Esa: 58 v.6. seq: ad v. 13.

Clementissime Deus Pater cœlestis, debemus tibi
gratias, quod verbum tuum omnibus miseris, da quæ-
sumus gratiam, ut attentè illud audiamus, & juxta
illud vivere sempèr nitamur. Præsertim vero nos
rege ut lingvam cohibere queamus, ne illius abuso te &
proximum nostrum offendamus. Per filium tuum
dilectum Domum nostrum JESUM Christum, qui
tecum & cum Spiritu Sancto vivit & regnat in secu-
la seculorum. Amen.

Benedictio & claritas, & sapientia & gratiarum actio, &
honor & virtus, & fortitudo Deo nostro, in secula seculo-
rum, Amen. Apocal: 7: 12.

QUÆSTIONES.

I.

Quid significat factor legis? Resp.

Hic significat, qui legi Dei satisfacit, omniq; ex parte eam implet (quemadmodum Rom: 2. 13) & qui sermonem Dei ex animo amplectitur, vitâq; testatur feriò se credidisse; juxta hanc Christi sententiam, Beati qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud, Luc. 11. v. 28.

II.

An Apostolus hic in universum definiat, quid sit Religio? Resp: Non.

Sed admonet religionem sine his minimè constare, Quemadmodum si quis vino & crapulæ deditus, se temperantem esse jactet: alter vero contra, excipiat temperantem esse qui vino & epulis se ingurgitat: hujus consilium non erit totam temperantiæ naturam exprimere: sed partem duntaxat ut unam assumet, quæ præsentia causa sit accommodata. In summa, Iacobus aliunde astimandam esse religionem, quam ex ceremoniarum pompâ docet. Esse enim feria exercitia, in quibus occupare se debeant Dei cultores.

